146216 - Meleklerin Yaratılmasındaki Hikmet Ve Tevfik Hidayeti İle İrşad Hidayeti Arasındaki Fark

Soru

Meleklerin yaratılmasındaki hikmet nedir? Sırf yaratmanın verdiği bir “yaratılmış olma” keyfi için mi yaratıldılar, yoksa imtihan ve sınanma için mi?

Allah İblîs’i yarattığında onun sonunu ve yeryüzündeki akıbetini biliyor muydu?

Allah, İblîs’i kendisi için murat ettiği hidayet üzere yaratamaz mıydı?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Birincisi:

Bir Müslümanın imanı, Allah Teâlâ’nın kendisine isnat ettiği isimleri, sıfatları ve fiilleri; aynı şekilde Resûlü s.a.v’in O’nun için isnat ettiği isim, sıfat ve fiilleri tasdik etmedikçe tam olmaz.
Allah Teâlâ’nın isimlerinden biri **el-Hakîm (Hikmet sahibi)**, sıfatlarından biri de **hikmet**tir.

Allah Teâlâ **hiçbir şeyi hikmetsiz yaratmamış**, **hiçbir hükmü hikmetsiz teşri kılmamıştır**. Ancak kulların akıllarının her zaman bu hikmetlere ulaşması şart değildir. Bazen Allah Teâlâ bu hikmetlerin bir kısmını kullarına açıklar, bazen de onları gizler. Bu da kullar için bir imtihan, kulluklarının ve teslimiyetlerinin sınanmasıdır.

İkincisi:

Allah Teâlâ’nın takdiriyle melekler yaratılmıştır; onlarda günaha meyil yoktur. Bütün yönelişleri âlemlerin Rabbine itaate yöneliktir.
Bu sebeple onların dünya hayatında bir **imtihanları ve sınanmaları yoktur**, ahirette de

üzerlerinde bir **hesap ve ceza** bulunmaz.

İbnü'l-Kayyim r.h şöyle der:

"Allah Teâlâ mahlûkatını farklı mertebelerde yaratmıştır.
Melekleri, **akıl sahibi fakat şehveti olmayan**, nurdan bir madde üzerine yaratmıştır; bu madde kötü tabiatlar ve zemmedilen etkiler doğurmaz.
Hayvanları, **şehvet sahibi fakat akılsız** olarak yaratmıştır.
Cinleri ve insanları ise, **akıl, şehvet ve farklı tabiatları bir arada** barındıracak şekilde yaratmıştır.
İşte imtihan ve sınanma ehli olanlar bunlardır; sevap ve cezaya muhatap olacak olanlar da onlardır.
Allah dileseydi bütün mahlûkatını tek bir tabiat üzere yaratır, aralarında farklılık kılmazdı. Ancak O'nun yaptığı şey, **mutlak hikmet**, **rubûbiyetin gereği** ve **ulûhiyetin bir sonucudur**."

(*Târîku'l-Hicreteyn*, s. 203)

Üçüncüsü:

Melekler, Allah Teâlâ'nın mahlûkatından olup ikram edilmiş kullardır. Allah'ın kendilerine emrettiğine asla isyan etmezler ve yalnızca kendilerine emredileni yaparlar.
Rabbimiz onlara dilediği görevleri yüklemiştir. **Onların üstlendikleri bu görev ve vazifeler, yaratılmalarındaki hikmeti ortaya koyar**. Bu görevler genel olarak üç başlık altında toplanır:

1. **Allah Teâlâ'ya ibadet etmek, O'nu yüceltmek, tazim etmek ve tesbih etmek:**

Allah Teâlâ buyurur:

"Gece gündüz tesbih ederler, hiç usanmazlar." (Enbiyâ, 20)

Ve yine buyurur (meleklerin diliyle):

"Biz mutlaka saf saf duranlarız. Biz mutlaka tesbih edenleriz." (Sâffât, 165–166)

Ebû Zer r.a'dan rivayetle Peygamber s.a.v şöyle buyurmuştur:

"Ben sizin görmediklerinizi görüyor, işitmediklerinizi işitiyorum. Gök gıcırdadı ve gıcırdaması da yerindedir. Çünkü onda dört parmaklık bir yer yoktur ki, Allah'a secde eden bir melek bulunmasın."

(Tirmizî 2312, İbn Mâce 4190; el-Albânî *Sahîhu't-Tirmizî*'de hasen görmüştür.)

2. **Allah'ın izni ve emriyle kâinatın ve mülkün işlerini yürütmek:**

Meleklerden bir kısmı **Arş'ı taşımakla** (sekiz melektir), bir kısmı **vahyi getirmekle**, bir kısmı **cennetin bekçiliğiyle**, bir kısmı **cehennemin bekçiliğiyle**, bir kısmı **rızıklarla** görevlendirilmiştir.
Bunların dışında da pek çok büyük ve şerefli vazife ile görevlendirilmişlerdir.

3. **Allah'ın izniyle Âdemoğullarıyla ilgili görevleri yerine getirmek:**

Meleklerden bir kısmı insanları **korur**, bir kısmı **amelleri yazar**, bir kısmı **ruhları kabzeder**, bir kısmı **kabirde sorgulamakla** görevlidir; bir kısmı da **müminler için istiğfar eder**.
Bütün bunlar, insanla ilgili yüce vazifelerdir.

(Bkz. soru no: 14610)
Meleklerle ilgili ayrıntılı bilgi için Şeyh Dr. Ömer Süleyman el-Eşkar'ın *"el-Âlemü'l-Melâiketi'l-Ebrâr"* adlı eseri tavsiye edilir.

Dördüncüsü:

"Allah, İblîs'i yarattığında onun sonunu ve yeryüzündeki geleceğini biliyor muydu?" sorusuna gelince:

Bil ki bir kulun İslâm'ı, **Allah Teâlâ'nın olmuş olanı, olacak olanı ve olmamış olanın eğer olsaydı nasıl olacağını bildiğine iman etmedikçe sahih olmaz**.
Bunda şüphe eden kimse **Allah'a iman etmemiş olur**.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Gaybı bilendir; göklerde ve yerde zerre ağırlığınca bir şey O’ndan gizli kalmaz.” (Sebe’, 3)

“Allah’ın her şeye gücü yettiğini ve ilminin her şeyi kuşattığını bilesiniz diye.” (Talâk, 12)

“Allah’ın göklerde ve yerde olan her şeyi bildiğini görmez misin?” (Mücâdele, 7)

“O, evveldir, âhirdir, zâhirdir, bâtındır ve O her şeyi hakkıyla bilendir.” (Hadîd, 3)

Bu ayetler ve benzer yüzlercesi, ayrıca yüzlerce hadis varken, bunlardan nasıl gafil olunabilir?

Beşincisi:

“*Peki Allah, İblîs’i kendisi için dilediği hidayet üzere yaratmaya güç yetiremez miydi?*” şeklindeki sözün de gariptir. Zira eğer Müslümansan, **aciz bir Rabbe** nasıl iman ettin? Nasıl olur da, Allah Teâlâ’nın melekleri itaatkâr kullar olarak yaratıp, onlardan dilediğini gerçekleştirdiğine iman ederken, bunu inkâr edersin?

Oysa biz cevabın başında, **İblîs ve Âdem’in yaratılışının meleklerin yaratılışından nasıl farklı olduğunu** sana açıklamıştık. Bilakis ey soruyu soran kimse! Bu husus, sana **Allah Teâlâ’nın kudretinin kemalini ve mülkünün azametini** göstermektedir:

Allah, kullarından öyle varlıklar yaratmıştır ki **bir an bile O’na isyan etmezler**, daima itaat üzeredirler; işte bunlar **meleklerdir**.
Yine kullarından öylelerini yaratmıştır ki **O’nun emrine asla itaat etmezler**, bilakis O’na isyan eder, inkâr eder ve karşı gelirler; işte bunlar **şeytanlardır**.
Ve yine kullarından öylelerini yaratmıştır ki **iman ile küfrü, itaat ile isyanı bir arada** taşırlar; işte bunlar da **Âdemoğullarıdır**.

Bunların hepsi Allah’ın yaratmasıdır. **Eğer dileseydi**, hepsini **tek bir millet, tek bir yaratılış ve tek bir din** üzere kılardı. Fakat **hikmeti ve kudreti** bunu gerektirmiştir. O, bütün fiillerinde, sözlerinde ve yaratmasında **övülmeye layıktır**.

Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur:

“O, yaptığından sorumlu tutulmaz; onlar ise sorguya çekilirler.” (Enbiyâ, 23)

Şeyhülislâm İbn Teymiyye r.h şöyle der:

“O (Allah) Subhânehu ve Teâlâ, her şeyin yaratıcısıdır, onların Rabbi ve mâlikidir. Yarattığı her şeyde derin bir hikmet, bol bir nimet, genel ve özel bir rahmet vardır.
‘O, yaptığından sorumlu tutulmaz; onlar ise sorguya çekilirler’ buyurulmasının sebebi, yalnızca kudret ve kahri değildir; bilakis ilminin, kudretinin, rahmetinin ve hikmetinin kemali sebebiyledir.” (*Mecmû‘u’l-Fetâvâ*, 8/79)

Altıncısı:

Bil ki, hak yoldan sapan herkes, kendisine hidayet ulaştıktan sonra sapmıştır. Ancak o kişi, hidayeti kabul etmemiş, ona karşı büyüklük taslamıştır. Hidayetin delalet ve irşad yönü onlara ulaşmış, Allah Teâlâ bu hidayetle onların aleyhine hüccetini ikame etmiştir. Fakat onlar buna boyun eğmemiş ve uymamışlardır; bu sebeple sapıklık ortaya çıkmıştır.

Böylece Allah’ın beyanı ve hidayeti bütün kulları kuşatmış, ilâhî hüccet onların üzerinde tamamlanmıştır. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur:

“De ki: Kesin ve üstün delil Allah’ındır. Dileseydi elbette hepinizi doğru yola iletirdi.” (En‘âm, 149)

İbn Kayyim el-Cevziyye r.h şöyle der:

“Allah Teâlâ, hüccetin kullarına karşı kendisine ait olduğunu, bunu da peygamberleri ve kitaplarıyla, onlara fayda ve zarar veren şeyleri açıklamakla, emir ve yasaklarını tanıyabilecekleri imkânı vermekle, kulaklar, gözler ve akıllar bahşetmekle gerçekleştirdiğini haber vermiştir.
Böylece Allah’ın kesin hücceti onların üzerinde sabit olmuş, onların Allah’a karşı ileri sürdükleri bâtıl hüccet ise O’nun meşîeti ve kazâsı karşısında yok olmuştur.
Ardından ‘Eğer dileseydi hepinizi hidayete erdirirdi’ buyruğuyla hüccetin kemalini ortaya koymuştur. Bu da O’nun rubûbiyet, mülk ve tasarrufta tek olduğunu; O’ndan başka Rab ve ilâh bulunmadığını gösterir.

O hâlde, O’ndan başkası nasıl ilâh edinilebilir?!
Kader ve meşîetin ispatı, Allah’ın kulları üzerindeki hüccetinin en büyük delillerindendir. Ancak zalim ve inkârcılar bunu şirke mazeret yapmışlardır. Böylece Allah’ın hücceti galip, onların hücceti ise bâtıl olmuştur. Tevfik Allah’tandır.”
(*Şifâu’l-Alîl*, s. 35)

Son olarak ey soruyu soran kimse! Sana, şer‘î ilim talep etmeyi, dinin ve Rabbinle yakınlığın için faydalı olan şeyleri öğrenmeyi tavsiye ederiz. Zamanını Kur’an’ı ezberlemeye, Peygamberin Muhammed s.a.v’in hadislerini okumaya ayır. Bu ümmetin selefinin ve âlimlerinin hayatlarını incele. İnşallah bunda çok büyük hayırlar göreceksin.

Zira ömür, faydasız şeylerle ziyan edilemeyecek kadar kıymetlidir; hem de sınırlıdır. Ahirette Rabbimizin huzuruna çıktığımızda bize zarar verecek şeylerle onu heba etmemeliyiz.

En önemlisi de, bütün bunlarla birlikte gecenin ve gündüzün her vaktinde Allah’ı zikretmeye devam etmen, O’na itaate gayret etmen gerekir. Çünkü şeytan vesvese veren ve sinen bir varlıktır: Allah’ı andığında geri çekilir ve zayıflar; Allah’ı anmayı terk ettiğinde ise ortaya çıkar, seni vesveseler ve kuruntularla meşgul eder.

Allah en iyi bilendir.